

Inspectie Overheidsinformatie en
Erfgoed
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

Toetsingskader opgravingen door buitenlandse organisaties

Inleiding

Doel

De Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed (voorheen Erfgoedinspectie) maakt bij de uitoefening van haar toezichttaak gebruik van een algemeen toezichtkader en van toetsingskaders per toezichtveld. Het toezicht richt zich op de belangrijkste risico's als gevolg van onvoldoende naleving van wet- en regelgeving en houdt rekening met de eigen verantwoordelijkheid van instellingen en instanties.

In dit toetsingskader werkt de Inspectie uit hoe zij invulling geeft aan haar toezicht op incidentele opgravingen door buitenlandse (archeologische) organisaties (met toepassing van de Dienstenrichtlijn), die vrijgesteld zijn van de certificatieplicht.

Wettelijk kader

Het wettelijke kader voor het toetsingskader voor incidentele opgravingen door buitenlandse (archeologische) organisaties op grond van de Dienstenrichtlijn bestaat uit: De Erfgoedwet (Ew) en het Besluit Erfgoedwet archeologie (BEa).

In Nederland is het doen van opgravingen zonder certificaat daartoe verboden (art. 5.1 lid 1 Ew). Organisaties die archeologisch onderzoek willen uitvoeren kunnen een certificaat aanvragen bij een certificerende instelling. Een dergelijke instelling toetst of de organisatie voldoet aan de vereisten die gelden voor het uitvoeren van archeologische opgravingen; deze moeten op professionele wijze verricht worden. De professionaliteitsvereisten zijn vervat in de zogenaamde *Beoordelingsrichtlijn voor Archeologie* (BRL SIKB 4000) en de bijbehorende *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie* (KNA).

In art. 5.1 lid 2 Ew is aangegeven dat bij AMvB gevallen geregeld kunnen worden die hiervan uitgezonderd zijn. Opgraven op incidentele basis op grond van de Dienstenrichtlijn is een dergelijke uitzondering: buitenlandse bedrijven hoeven geen certificaat te verkrijgen om incidenteel te mogen graven, omdat het verrichten van archeologische opgravingen binnen de reikwijdte van de Dienstenrichtlijn valt. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar het verrichten van diensten op permanente basis en het verrichten van diensten op tijdelijke basis.

Van het verrichten van diensten op permanente basis is sprake als een organisatie gevestigd is in een andere lidstaat van de EU, en tevens een vestiging in Nederland heeft. Aan deze organisaties kan, net als aan de overige organisaties die in Nederland zijn gevestigd, een certificaat worden voorgeschreven. De Dienstenrichtlijn stelt echter dat de verplichting om over een certificaat te beschikken een ongeoorloofde belemmering oplevert van het vrij verkeer van diensten in het geval een organisatie die gevestigd is in een andere lidstaat van de EU op tijdelijke basis diensten wil verrichten, zoals het uitvoeren een opgraving (artikel 16, tweede lid, onder b van de Dienstenrichtlijn). Daarom is in het BEa voor deze categorie een uitzondering opgenomen op de verplichting een certificaat te bezitten. Wel moet de organisatie in het land van vestiging beschikken over de nodige papieren om een opgraving te mogen verrichten, en zich bij de uitvoering van de opgraving in Nederland houden aan de eisen die ook aan certificaathouders worden gesteld. Het gaat hier immers om het Nederlandse bodemarchief en dit maakt het van belang dat de werkzaamheden door deze bedrijven op dezelfde wijze geschieden als door een Nederlandse bedrijf. Het niet hoeven verkrijgen van een certificaat als dit bedrijf in het bezit is van een vergelijkbaar document neemt de belemmering van het certificaat als toetreding tot de markt weg. De bepalingen die zien op de professionele opgraving die worden uitgewerkt door het veld in de richtlijn zijn wel van toepassing. Er wordt op toegezien dat die ook niet belemmerend werken. Zo is het toegestaan om naast het Nederlands, ook in het Engels of Duits te rapporteren (zie Nota van Toelichting bij de Bea, p. 23).

Indeling

In het toetsingskader zijn de normen geordend op de volgende onderdelen:

- Formele vereisten aan de geïnspecteerde;
- Art. 5.4 lid 1 Ew: Documentatie-, conserverings- en rapportageplicht;

- Art. 5.4 lid 2 Ew: Professionele opgravingswijze;
- Art. 5.6 Ew: Meldings- en overdrachtplichten rapportage, vondsten & documentatie.

Doelgroep

- Buitenlandse organisaties die opgravingen in Nederland verrichten terwijl zij uitgezonderd zijn van het opgravingsverbod (ofwel de certificatieplicht).

Randvoorwaarden voor uitzondering op opgravingsverbod

1 Norm

Het opgravingsverbod in artikel 5.1, eerste lid, van de wet, is niet van toepassing op een opgraving die wordt verricht door diegene die in het bezit is van een vergunning, een certificaat of een ander document van een andere lidstaat van de Europese Unie en dat tenminste gelijkwaardig is aan het niveau van de eisen die worden gesteld bij of krachtens hoofdstuk 5 van de wet.

(art. 2.4 lid 1 BEa)

Het eerste lid is slechts van toepassing op diegene die op incidentele basis opgravingen verricht in Nederland.

(art. 2.4 lid 2 BEa)

Criteria	Indicatoren
a) De uitvoerder is in het bezit van een vergunning, certificaat of een ander document waarmee in een ander EU-lidstaat dan Nederland opgravingen mogen worden verricht.	1. Een document van een EU-lidstaat.
b) Het document is gelijkwaardig aan het niveau van eisen die worden gesteld bij of krachtens hoofdstuk 5 van de Erfgoedwet.	1. De eisen in het document zijn gelijkwaardig aan het niveau van eisen die worden gesteld bij of krachtens hoofdstuk 5 van de Erfgoedwet.
c) De uitvoerder heeft geen vestiging in Nederland.	1. De uitvoerder is niet geregistreerd in het Handelsregister Kamer van Koophandel.
d) De uitvoerder verricht opgravingen in Nederland op incidentele basis.	1. De uitvoerder verricht blijkens de Archismeldingen slechts sporadisch onderzoek in Nederland.

Documenteer en conserveer ons archeologische erfgoed!

2 Norm

De artikelen 5.4, eerste en tweede lid, en 5.6, van de wet zijn van overeenkomstige toepassing op de in het eerste lid bedoelde opgravingen.
(art 2.4 lid 3 BEa)

Een certificaathouder zorgt ervoor dat bij het verrichten van een opgraving de verrichte handelingen en aangetroffen archeologische vondsten worden gedocumenteerd, de vondsten worden geconserveerd, en een rapport wordt opgesteld waarin de resultaten van de handelingen zijn beschreven.
(art. 5.4 lid 1 Ew)

Een certificaathouder verricht de opgravingen en de overige handelingen , bedoeld in het eerste lid, op professionele wijze.
(art. 5.4 lid 2 Ew)

	Criteria	Indicatoren
a)	De uitvoerder werkt conform de BRL 4000.	1. Medewerkers die worden ingezet voor het uitvoeren van voorbehouden handelingen voldoen aan de opleidings- en ervaringseisen die gesteld worden aan de actoren die dergelijke handelingen mogen uitvoeren.
b)	De uitvoerder werkt conform de protocollen uit KNA 4.1.	1. De uitvoerder documenteert op een wijze die minimaal voldoet aan de eisen die daaraan gesteld worden in KNA 4.1. 2. De uitvoerder conserveert de vondsten minimaal conform de eisen die daaraan gesteld worden in de KNA 4.1. 3. De uitvoerder stelt een rapport op dat minimaal voldoet aan de eisen die daaraan gesteld worden in KNA 4.1. 4. Het rapport bevat een samenvatting in het Nederlands waarin minimaal de vraagstelling, de gevolgde onderzoeksmethode, de resultaten, en aanbevelingen voor eventueel vervolgonderzoek vermelden. ¹

¹ De KNA 4.1 schrijft dit voor, maar vermeld niet de aanbevelingen voor eventueel vervolgonderzoek. Gezien de rol die een standaardrapport in de ruimtelijke ordening speelt is deze eis in dit toetsingskader toegevoegd.

Deel de resultaten en draag vondsten en documentatie over!

3 Norm

De artikelen 5.4, eerste en tweede lid, en 5.6, van de wet, zijn van overeenkomstige toepassing op de in het eerste lid bedoelde opgravingen.
(art. 2.1 lid 2 BEa)

1. Een certificaathouder meldt de aanvang van een opgraving aan Onze Minister.
2. Binnen twee weken na voltooiing van de opgraving meldt een certificaathouder aan Onze Minister de eerste bevindingen.
3. Een certificaathouder conserveert de aangetroffen archeologische vondsten en draagt deze, alsmede de daarbij behorende opgravingsdocumentatie, binnen twee jaar na voltooiing van de opgraving over aan de eigenaar.
4. Binnen twee jaar na voltooiing van een opgraving legt een certificaathouder aan Onze Minister, aan de eigenaar en aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente waar de opgraving heeft plaatsgevonden het rapport, bedoeld in artikel 5.4, eerste lid, over.
5. Onze Minister kan ontheffing verlenen van de voorschriften, bedoeld in het tweede tot en met vierde lid, voor zover een certificaathouder in een geval redelijkerwijs niet in staat is aan een voorschrift te voldoen.

(art. 5.6 lid 1 t/m 5 Ew)

Toelichting: de verschillende meldingsplichten en overdracht van het rapport bevorderen de toegankelijkheid en ontsluiting van de onderzoeksgegevens. Geconserveerde en overgedragen vondsten dragen bij aan het behoud.

	Criteria	Indicatoren
a)	De aanvang van de opgraving is gemeld.	1. De melding van de aanvang van de opgraving is geregistreerd in Archis 3.
b)	De eerste bevindingen zijn gemeld.	1. De melding van de eerste bevindingen is geregistreerd in Archis 3.
c)	De vondsten zijn geconserveerd.	1. De vondsten zijn zodanig verpakt en worden zodanig opgeslagen dat op korte en middellange termijn geen achteruitgang van het materiaal gevreesd hoeft te worden (stabiliseren). 2. Over andere of verdergaande vormen van conservering heeft overleg plaatsgevonden met de eigenaar van de vondsten. 3. Aan de nadere afspraken met de eigenaar is uitvoering gegeven.
d)	De vondsten zijn binnen twee jaar overgedragen aan de eigenaar.	1. De vondsten zijn aanwezig in het depot van de eigenaar. 2. De overdracht aan de eigenaar heeft binnen twee jaar na het einde van de opgraving plaatsgevonden of zoveel later als een eventuele ontheffing toelaat.
e)	De documentatie is binnen twee jaar overgedragen aan de eigenaar.	1. De documentatie is aanwezig in het depot van de eigenaar. 2. De overdracht aan de eigenaar heeft binnen twee jaar na het einde van de opgraving plaatsgevonden of zoveel later als een eventuele ontheffing toelaat.
f)	Een rapport is binnen twee jaar overlegd.	1. Het rapport is geregistreerd in Archis 3. 2. Het rapport is binnen twee jaar na het einde van de opgraving overlegd of zoveel later als een eventuele ontheffing toelaat.

Colofon

**Inspectie Overheidsinformatie
en Erfgoed** | *Ministerie van
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap*
Postbus 16478 | 2500 BL Den Haag

www.inspectie-oe.nl

(revisie maart 2019)
december 2017